

Sustenabilitatea - dimensiune indispensabilă a gândirii și practicii economice - Concluzii pentru România -

I. Despre conceptul de sustenabilitate și implicațiile sale

Termenul de **sustenabilitate** este utilizat frecvent și uneori înlocuit cu cel durabilitate, îndeosebi atunci când se referă la dezvoltarea economică de ansamblu a unei țări sau regiuni.

Totuși, **sustenabilitatea este un concept** care a depășit sfera mediului înconjurător, accepțiune asociată preponderent termenului de durabilitate.

Conceptul de sustenabilitate este rezultatul unui proces de conștientizare a constrângerilor de mediu (natural) corelate cu constrângerile sociale, culturale, economice, politice, ideologice și psihologice în conformitate cu care ar trebui conduse și desfășurate activitățile umane pentru a asigura în condiții stabile și pe termen lung nevoile societății și ale membrilor acesteia.

Procesul de conștientizare și, am spera, de cristalizare are un parcurs lung și sinuos, câștigând în intensitate în momentele în care dezvoltarea economică a început să resimtă antagonismul dintre nevoile extensive ale oamenilor și capacitatea mediului de a oferi resursele necesare, urmare a rarefierii resurselor neregenerabile și a ritmului natural de refacere a resurselor regenerabile.

Caseta nr 1

SUSTENABILITATE (engl.*sustainable*) s. f. Calitate a unei activități antropice de a se desfășura fără a epuiza resursele disponibile și fără a distruge mediul, deci fără a compromite posibilitățile de satisfacere a nevoilor generațiilor următoare. Conferința mondială asupra mediului de la Rio de Janeiro din 1992 a acordat o atenție deosebită acestui concept, care implică stabilirea unui echilibru între creșterea economică și protecția mediului și găsirea de resurse alternative. Când se referă la dezvoltarea economică de ansamblu a unei țări sau regiuni, este de obicei preferat termenul sinonim *dezvoltare durabilă*.

"Dezvoltarea durabilă este acel proces de dezvoltare care răspunde nevoilor actuale fără a periclita capacitatea generațiilor viitoare de a răspunde propriilor lor nevoi. [...] Pentru ca dezideratul dezvoltării durabile să poată fi atins, protecția mediului va constitui parte integrată a procesului de dezvoltare și nu poate fi abordată independent de acesta."

Sursa: Declarația asupra Mediului și Dezvoltării, Rio de Janeiro, 1992

Dimensiunea economică a sustenabilității

Evoluțiile de la sfârșitul secolului XX și din primele decenii ale secolului XXI, **au adus societatea actuală în pragul unei crize existențiale, prin accentuarea inegalităților, deteriorarea condițiilor de mediu și a serviciilor sociale**.

Cauza acestei situații rezidă în modul de funcționare a economiei bazate pe dereglementare și creșterea excesivă a puterii corporațiilor care au ajuns să dicteze regulile jocului, în fapt, schimbarea radicală a filosofiei afacerilor. Astfel, dacă înainte de anii '80, corporațiile americane (și nu numai) încercau să echilibreze interesele tuturor celor implicați –angajați, consumatori, parteneri, și acționari, ulterior ele au statuat că **obiectivul lor principal este maximizarea valorii pentru acționari**.

Așa se face că, la începutul anilor '80, marile companii distribuiau acționarilor mai puțin de 50% din profit, iar restul era reinvestit în companie, în ultimul deceniu proporția câștigului

pentru acționari a ajuns la 93%. Revelator este și modul în care creșterea productivității se reflecta în dinamica salariului orar.

Tabelul nr.1

Evoluția raportului privind transferul creșterii productivității asupra a salariului orar în SUA

Perioada	Productivitate(%)	Salariul mediu orar(%)
1948-1973	+95,7	+90,9
1973-2017	+77,0	+12,4

Sursa: JAMES K. GALBRAITH- *Capitalism's Great Reckoning, Project Syndicate, Apr 19, 2019, <https://www.warren.senate.gov/imo/media/doc/Accountable%20Capitalism%20Act%20One-Pager.pdf>.*

O bogată literatură de specialitate, susținută de laureați ai Premiului Nobel, universitari, dintre care, unii cu experiența din conducerea unor instituții bancare și financiare naționale și internaționale analizează “problemele fundamentale legate de modelul economic dominant care au devenit imposibil de ignorat”(3).

Concluzia prevalentă este aceea că democrația liberală și capitalismul, în forma sa actuală nu mai servesc binele public și ignoră interesele multor categorii de participanți la viața economică, **acestea putând fi salvate numai printr-un nou contract social care să garanteze cetățenilor îngrijirea sănătății, educație , siguranța pensiilor, condiții accesibile de locuit și plata decentă pentru munca prestată (9).**

Modelul creșterii non inclusive nu poate produce creșterea susținută și înaltă necesară pentru reducerea sărăciei și împlinirea aspirațiilor umane elementare privind sănătatea, siguranța și șansa de a contribui în mod productiv și creative la mersul societății. Acesta subutilizează sau utilizează greșit resurse umane valoroase și generează dezordine socială și politică prin polarizarea ideologică, etnică.

Devine imperioasă promovarea creșterii incluzive, în ritm susținut, ceea ce impune o strategie coerentă și adaptabilă bazată pe valori și obiective împărtășite, pe adevăr și anumite grade de consens. (7).

Pe de altă parte, **problemele legate de deficitul bugetar, datoria publică și șomaj determină multe țări să se întoarcă asupra situației interne, promovând măsuri protecționiste, cu repercusiuni asupra fluxurilor mondiale de valori.** Gradul de protecție diferit și slăbirea atașamentului față de reglementările multilaterale par a justifica anumite măsuri pentru restabilirea raporturilor echitabile în schimburile comerciale

Tabelul nr.2

Taxele vamale asupra mărfurilor importate în China, UE și SUA, în anul 2013

Țara	Medie toate produsele (%)	Produse agricole (%)	Deficit comercial mld USD
China	6,1	19,2	...
UE	2,3	14,5	151
SUA	1,7	5,6	376
Total mondial	4,2	17,3	...

Sursa: Chine, États-Unis, Europe : qui est la plus protectionniste ? (par Antoine Bouët) <https://www.ladocumentationfrancaise.fr/dossiers/d000572-mondialisation-et-commerce/chine-etats-unis-europe-qui-est-la-plus-protectionniste-par-antoine-bouet>

Deși susținătorii statu quo-ului etichetează drept populism mișcările sociale și politice contestate, analiștii critici susțin că populismul nu poate fi ignorat, iar capitalismul are nevoie de el pentru a putea funcționa mai bine (6).

Mai mult, reputeți economiști și istorici ai economiei atrag atenția asupra faptului că **s-a produs o mutație în comunicare: economiștii au fost înlocuiți cu comentatorii** sub motivul că economiștii și-ar pierdut credibilitatea, în împrejurările crizei din 2007, deși această imprecizie a lor se justifică nu pentru că teoria nu ar mai funcționa, ci pentru că analizele lor s-au limitat la date insuficiente pentru calcularea riscurilor (4).

Necesitatea schimbării modelului economic actual este în atenția unor categorii din ce în ce mai largi de oameni și profesii implicate în economie. Este elocventă în acest sens coagularea unui grup important de miliardari și politicieni din SUA ai cărui membri susțin, în esență, promovarea de schimbări în mecanismul care i-a ajutat să devină bogați, prin impozite progresive, mai ridicate pentru marile corporații, crearea de oportunități prin sistemul educației publice și evitarea derapajelor spre socialism (vezi caseta).

Caseta nr.2

American billionaires call for upgrades to capitalism, starting with higher taxes on themselves

https://www.cnb.com/2019/04/08/american-billionaires-call-for-upgrades-to-capitalism-starting-with-higher-taxes-on-themselves.html?_source=facebook%7Cmain

The modern version of capitalism isn't working, according to some of the country's richest people.

Warren Buffett, Jamie Dimon, Ray Dalio, Howard Schultz and other business leaders are calling for fixes to widening income inequality and under-investment in public education.

Democratic presidential hopefuls Elizabeth Warren and Bernie Sanders are campaigning on higher taxes on the wealthy, and some left-leaning policies are sparking a renewed debate over socialism vs. capitalism.

Billionaires are hardly looking to pivot to socialism. Dimon warns socialism would be "a disaster", while Dalio underlines that capitalism shouldn't be destroyed, it just needs to present an equal opportunity.

American billionaires are calling for changes to the system that enabled them to get rich.

Warren Buffett, Jamie Dimon, Ray Dalio, Bill Gates and a list of others say that capitalism in its current form simply doesn't work for the rest of the United States. Some of their remedies involve higher taxes.

Hedge fund titan Ray Dalio is the most recent to criticize the current economic system. On Monday, the Bridgewater founder told CNBC that while it doesn't need to be destroyed, capitalism does need to present an equal opportunity, which Dalio said he received through public education.

"I'm capitalist, I'm a professional capitalist. The system has worked for me," Dalio said during a "Squawk Box" interview on Monday. "I didn't have anything and then I got something through the capitalist system."

The issue chafing billionaires and politicians alike is a growing income gap.

În esență, perpetuarea stării actuale de lucruri proiectează o perspectivă dominată, între altele, de:

- creșterea concentrării economice și de putere în general și în sectoarele tehnologice, cu posibilitatea instaurării **unui autoritarism corporatist**, cu complicitatea elitelor politice și administrative;

- proliferarea sărăciei și izolarea unor largi comunități și categorii de oameni, favorizarea derapajelor în planurile ideologic, etnic și moral;

- privilegierea în continuare a obiectivelor pe termen scurt și a spontaneității în modelul economic dominant.

Soluțiile posibile ar fi:

- promovarea creșterii incluzive și reintegrarea comunităților și localităților abandonate în procesul globalizării (localism incluziv);
- redemocratizarea serviciilor de sănătate și educație (mixarea intereselor publice și private în aceste domenii – *marketizarea* lor antrenează excluderea subiecților cu venituri mici și discriminarea lor);
- încorporarea dimensiunii ecologice care nu mai poate fi privită sectorial, ci tratată ca o normă ale cărei costuri trebuie internalizate și suportate echitabil;
- readucerea în comunicare a specialiștilor, cu analize fundamentate și serioase atașate adevărului, în locul comentatorilor (creatorilor de povești despre fenomene economice).

Toate acestea conduc spre domeniul construcției și aplicării politicilor publice și implică o bună descifrare a realităților și un grad suficient de consens și cooperare.

II. Reconstrucția economiei

Economia României a traversat o perioadă de deconstrucție atipică, după anul 1990, factorii generatori fiind deschiderea bruscă spre exterior și imposibilitatea obiectivă a punerii în practică a unei politici economice stabilizatoare.

Ulterior, aceasta a intrat în sfera fluxurilor globalizării care au potențat efectele de structurării, astfel încât s-a situat în rândul țărilor care au suferit un puternic proces de dezindustrializare, deși motorul acestui proces de delocalizare îl constituia nivelul redus al salariilor.

Pierderi de asemenea natură și amploare au suferit și țări foarte dezvoltate, dar cetățenii lor nu au găsit oportunități să se instaleze în țări cu un nivel mai scăzut de dezvoltare.

Tabelul nr.3

Evoluția ocupării în industria manufacturieră în perioada 2000-2018, în țările UE

Țara	Procente din total
Irlanda	-13,5
Marea Britanie	-31,7
Franța	-27,2
Spania	-17,2
Portugalia	-30,3
România	-26,5
Bulgaria	-10,9
Grecia	-26,5
Italia	-17,4
Ungaria	-8,9
Polonia	+7,6
Austria	+2,7
Cehia	- 2,4

Sursa : *Comment l'euro a conduit la France dans l'impasse - Par David Cayla, Le figaro , 29/04/2019, date EUROSTAT.*

Destrămarea tramei industriale a însemnat și dispariția sau diminuarea drastică a serviciilor sociale și a facilităților aferente zonelor părăsite și comunităților rămase.

Mult mai important sub aspectul impactului pe termen lung, România a pierdut forța de muncă cu un nivel ridicat de calificare din economie și administrație.

În aceste condiții, reconstrucția economică din România a depins de oportunitățile create investitorilor străini care au mizat pe potențialul de creștere a prețurilor activelor, îndeosebi ale

terenurilor, pe dislocarea unor concurenți și pe poziția geografică a țării. În lipsa unei baze competitive, reconstrucția a urmat, preponderent, calea istorică a ramurilor cu investiții mici și viteză mare de rotație a capitalului.

Tabelul nr.4

Dinamica profitului brut realizat de firmele din România, în unele ramuri ale economiei reale în perioada 2007-2017 (2007 = 100%)

- % -

Ramurile economiei naționale	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
- Industrie (extractivă+prelucrătoare)	83,35	60,35	75,11	68,80	99,35	109,41	117,12	102,17	126,12	146,09
- Comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor	89,00	70,20	74,79	79,28	84,55	90,79	108,15	135,63	164,14	186,90
- Transport și depozitare	98,21	85,12	100,53	106,70	114,16	137,27	171,72	222,77	241,72	251,21
- Total	95,76	99,07	106,40	83,34	95,17	106,70	117,77	132,08	154,63	181,62

Sursa: calculat pe baza datelor furnizate de Ministerul Finanțelor Publice (situațiile financiare anuale ale societăților comerciale active din economia reală a României)

Același parcurs a fost susținut și de investițiile străine ale căror activități au privilegiat domeniile cu necesar redus de capital și cu perspective importante de recuperare a investițiilor - comerț, depozitare și serviciile aferente.

Deși contribuie substanțial la creșterea economică și la schimburile internaționale (figura nr.1, pagina următoare) ISD s-au concentrat în zonele cu condițiile cele mai favorabile-**poli de creștere** -, iar contribuția lor majoră la schimburile internaționale are costuri ridicate, ca urmare a plasării în verigi cu valoare adăugată redusă ale lanțului tehnologic și valoric și a ponderii importurilor în realizarea producției.

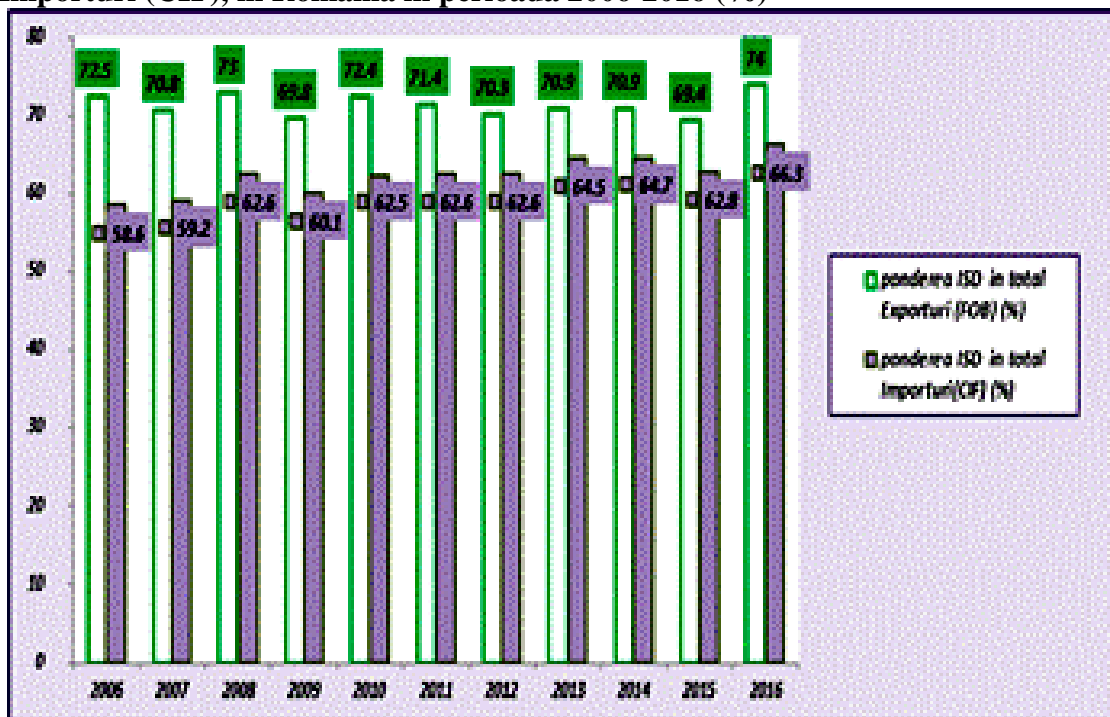
Actuala situație în care se consemnează o deteriorare a unor indicatori importanți, precum creșterea deficitului comercial, accentuarea procesului inflaționist și încetinirea creșterii economice, ridică semne de întrebare a căror descifrare cauzală poate merge în cel puțin următoarele direcții:

- atingerea potențialului ;
- sfârșitul unui ciclu normal (de 7 ani) de creștere ;
- efectul neprevăzut și inevitabil al unor politici economice.

Dincolo de aceste întrebări, rămâne răspunsul indubitabil: România trebuie să continue să desfășoare politici publice cu obiective angajante în stabilizarea populației pentru reconstituirea/reintegrarea comunităților locale și a capacității administrative.

Este utilă și crearea de nișe fiscale (avantaje pentru categorii de personal și domenii de activitate), dar acestea produc efecte pe termen scurt întrucât, în general, fac obiectul revizuirii în procesul evoluției fiscalității din necesități interne sau în contextul reformei fiscale în cadrul UE.

Figura nr.1. Contribuția întreprinderii - investiție străină directă, la Exporturi (FOB)/Importuri (CIF), în România în perioada 2006-2016 (%)

Sursa: prelucrare date, BNR, Investițiile străine directe 2006-2016

Provocări actuale pentru stat

Este de luat în considerare că dificultățile în care acționează astăzi statul s-au multiplicat și amplificat.

Potrivit unor analize recente, controversale în legătură cu statul nu se limitează la ipostaza sa *de stat al bunăstării*, deja pe cale de a-și pierde din profil, ci vizează un *stat așa cum este el creionat în proiectele piețelor financiare, compatibil cu o economie globalizată*.

Statul bunăstării creat în granițe relativ închise, în comunități cu puternică amprentă identitară și solidaristă, și-a pierdut din forță și, într-o perspectivă imprevizibilă, poate să dispară. Deschiderea granițelor pentru capital este insuficientă, întrucât oportunitățile de profit sunt condiționate de multiple combinații ale factorilor de producție, cu mobilitate naturală diferențiată.

Nu întotdeauna profitul este obiectivul imediat, ci și dobândirea puterii de piață, cu posibilități de extensie politică. Resursele de materii prime și alți factori naturali, potențialul unor piețe regionale, au o mobilitate limitată și solicită un răspuns mai flexibil din partea forței de muncă. Cetățenii, deveniți forță de muncă mobilă, pot migra în căutarea locurilor de muncă în spații în care și-ar putea găsi împlinirea, beneficiind la nivel superior, prin intermediul piețelor, de toate facilitățile la care s-ar fi așteptat în țara de origine.

Chiar dacă își pierde din forță, statul își păstrează încă utilitatea, dar trebuie să se adapteze pentru a răspunde unui nou rol, poate nu departe de cel de „organizator de globalizare” pentru cetățeni „nomazi” (5, p. 11).

Avem, așadar, de-a face cu o **pierdere de suveranitate**, înțeleasă ca limitare (pe o scară variabilă) a capacității depline de decizie și exercitare a atributelor suveranității, cu implicații asupra misiunii și a modului de îndeplinire a acesteia de către stat, care poate fi:

- **permanentă și voluntară** într-un cadru multilateral, către organisme politice internaționale (mai potrivit „cedare”), precum Organizația Națiunilor Unite și organismele sale. Un caz aparte în această categorie îl reprezintă cedarea **permanentă, voluntară și negociată** în cadrul unor organisme cu vocație suprastatală, precum Uniunea Europeană;

- **permanentă**, precum se întâmplă cu participarea la organisme specializate precum Fondul Monetar Internațional, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Organizația Mondială a Comerțului ș.a., în calitate de membru și beneficiar al aranjamentelor multilaterale privind stabilitatea financiară și practicile comerciale corecte și **cu intensități și revizui temporare, negociate** atunci când un stat membru devine beneficiar sau împrumutat în cadrul unui program de susținere;

- **permanentă nenegociată** în raport cu fluxurile de capital și de bunuri, ca și cu cetățenii proprii în condițiile reducerii domeniilor reglementate și ale eliminării restricțiilor în cadrul acordurilor internaționale;

- **permanentă și negociată** în raport cu companiile multinaționale în cadrul unor angajamente de implantare a unor activități, beneficiind de ajutor de stat și/sau de alte facilități nediscriminatorii;

- **variabilă în timp și ca intensitate și negociată** în cadrul unor acorduri sau înțelegeri comerciale bilaterale și regionale cu misiune și scopuri bine definite.

III. Finanțarea economiei - consolidarea structurală

Economia României este subfinanțată și are probleme structurale din acest punct de vedere.

Trei motoare pot concura mai mult la intensificarea forței motrice a întregului angrenaj:

- sistemul financiar –bancar;
- economisirea internă;
- investițiile străine directe.

1. Sistemul financiar-bancar

Finanțarea economiei României se înscrie în specificul modelului european, bazat pe prevalența finanțării bancare.

Totuși, nici sistemul bancar nici piața bursieră nu raportează performanțe, în contextul economic, sau, cel puțin, o evoluție îmbucurătoare, așa cum demonstrează datele de mai jos.

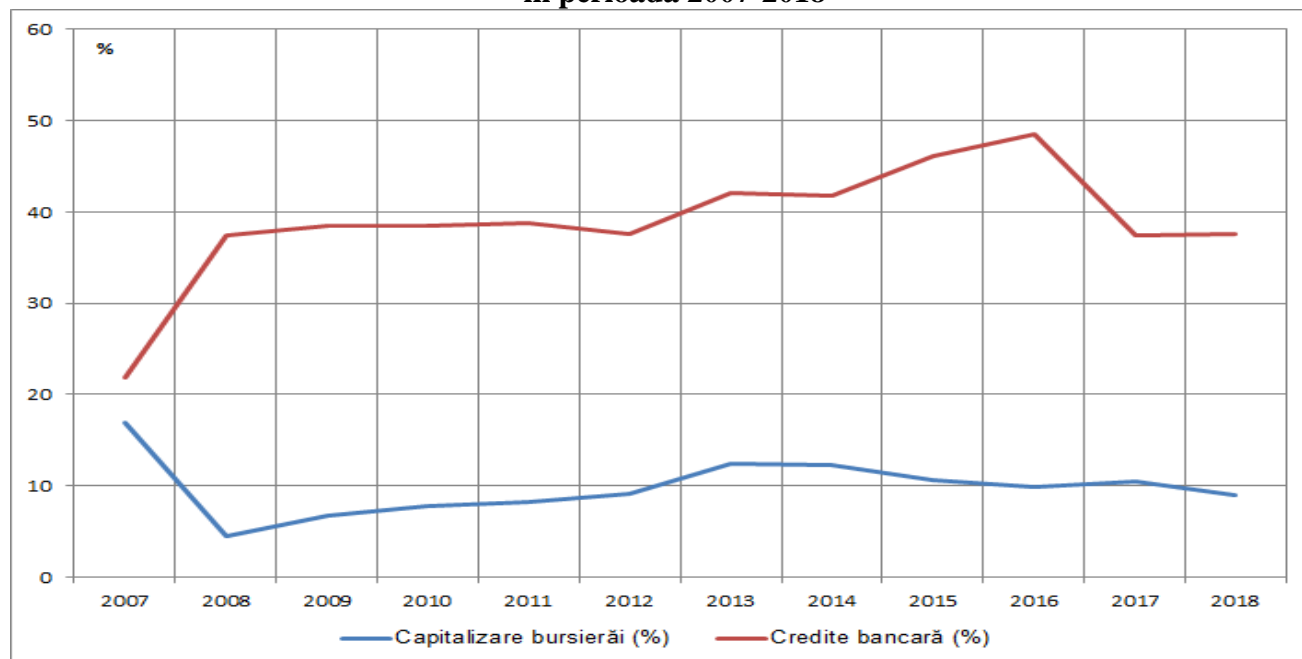
Tabelul nr.5

Ponderea capitalizării bursiere în PIB și a creditelor bancare pentru România, în perioada 2007-2018

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Capitalizare bursieră (%)	16,86	4,42	6,71	7,80	8,20	9,08	12,40	12,22	10,58	9,87	10,50	8,99
Creditare bancară (%) (intermediere)	21,92	37,45	38,47	38,52	38,83	37,53	42,01	41,72	46,17	48,48	37,37	37,53

Sursa: baza de date Eurostat, Federation of European Securities Exchanges și calculele autorilor bazele de date ale Băncii Naționale a României (buletinele lunare din perioada 2007 - 2019)

Figura nr.2. Evoluția capitalizării bursiere în PIB și a intermedierei bancare în România, în perioada 2007-2018

Cauzele sunt complexe și se întrepătrund. Creditarea/intermedierea bancară ca și finanțarea bursieră se confruntă cu cu lipsa de entități bancabile sau cu lipsa de curaj a actorilor economici de a recurge la asemenea servicii.

Explicațiile sunt nuanțate.

- **Primează constatarea că întreprinderile sunt subcapitalizate, o bună parte raportând capital negativ.**

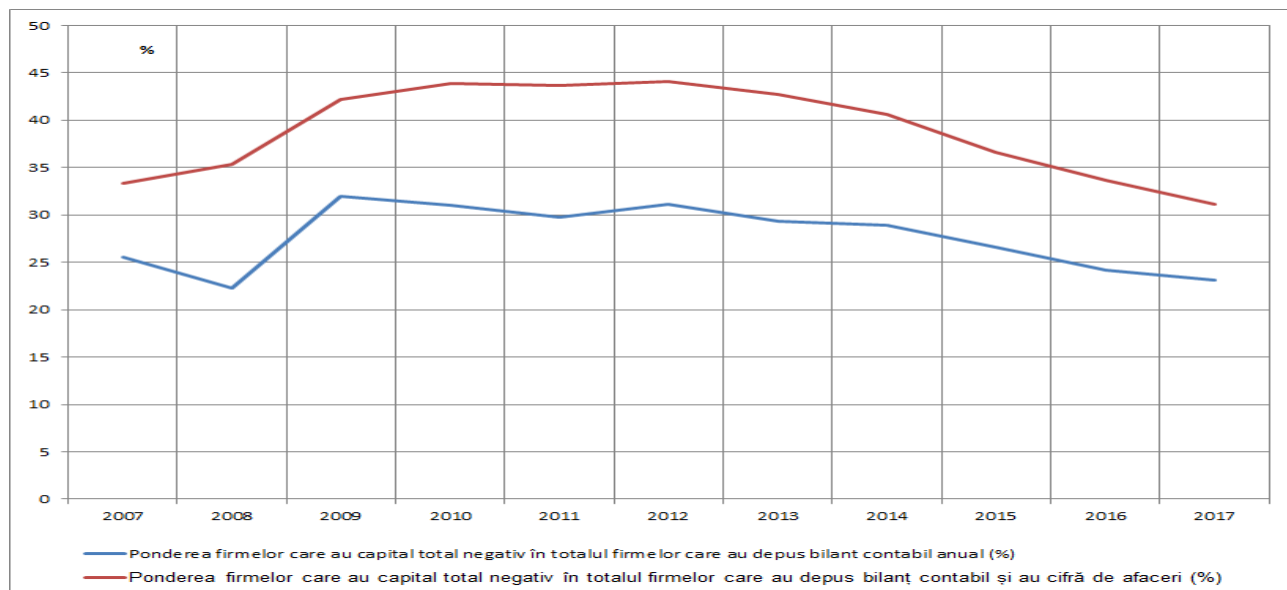
Tabelul nr.6

Evoluția ponderii firmelor care au capital total negativ în totalul firmelor care au depus bilanț contabil anual din România, în perioada 2007 - 2017

Nr, crt,	Perioada	Numărul de firme care au depus bilanț contabil anual*	Numărul de firme care au depus bilanț contabil și au cifră de afaceri	Numărul de firme care au capitalul total negativ	Ponderea firmelor care au capital total negativ în totalul firmelor care au depus bilanț contabil anual (%)	Ponderea firmelor care au capital total negativ în totalul firmelor care au depus bilanț contabil și au cifră de afaceri (%)
1	2007	617272	473197	157948	25,59	33,38
2	2008	663860	417969	147652	22,24	35,33
3	2009	602190	456433	192427	31,95	42,16
4	2010	613080	433720	190093	31,01	43,83
5	2011	644379	438629	191600	29,73	43,68
6	2012	630066	444822	196335	31,16	44,14
7	2013	657500	451934	193163	29,38	42,74
8	2014	643644	457446	185914	28,88	40,64
9	2015	647872	470027	172136	26,57	36,62
10	2016	677819	488080	164138	24,22	33,63
11	2017	692966	514801	160205	23,12	31,12

Sursa: * <http://www.consiliulfiscal.ro/5-ian-2017-1.pdf> și <http://www.consiliulfiscal.ro/Analiza%20SOE%202017.pdf>

Figura nr.3. Evoluția ponderii firmelor care au capital total negativ în totalul firmelor care au depus bilanț contabil anual din România, în perioada 2007 - 2017

Sursa: * <http://www.consiliulfiscal.ro/5-ian-2017-1.pdf> și <http://www.consiliulfiscal.ro/Analiza%20SOE%202017.pdf>

Notă:

România nu este un caz singular. În urma analizelor sale, Peter Thiel (investitor de succes) susține că o companie poate crea multă valoare fără să devină valoroasă ea însăși, important este să captureze o parte din valoarea creată(8) (conf *Competition Is for Losers, By Peter Thiel, citat în JOSEPH E. STIGLITZ - Market Concentration Is Threatening the US Economy, Project Syndicate, Mar 11, 2019)

2. Disponibilitățile de economisire ale gospodăriilor sunt destul de reduse(Tabelul nr.7). În condițiile în care acestea nu au exercițiul riscului în investiții, se limitează la forma cea mai sigură – depozitele bancare. În lipsa unor asemenea posibilități, orientarea către instrumentele lansate de către trezorerie rămâne o oportunitate pentru o remunerare echitabilă.

Tabelul nr.7

Cheltuielile gospodăriei pentru (1)alimente și băuturi nealcoolice (2) inclusiv băuturi alcoolice în unele țări din noua Europă și media UE, în anul 2017

- % din total -

Țara	Cheltuielile pentru alimente și băuturi nealcoolice(%)	Cheltuielile pentru alimente și băuturi nealcoolice și alcoolice (%)
Media UE	12,2	16,1
România	27,3	33,0
Lituania	20,3	28,6
Bulgaria	19,2	24,7
Ungaria	18,2	25,1
Polonia	16,8	28,1
Cehia	16,3	24,4

Sursa:EUROSTAT

Notă: Dacă la cele 33 procente cheltuieli pentru alimente și băuturi nealcoolice și alcoolice se adaugă cele 25 procente pentru locuință, avem aproape 2/3 din bugetul familiei alocate cheltuielilor

cvasi-incompresibile. În structura IPC pentru anul 2019, produsele alimentare dețin 31,87%, produsele nealimentare 47,91 %, iar serviciile 20,22 %.

Pe de altă parte, sistemul bancar nu are înclinația de a-și forma clientela.

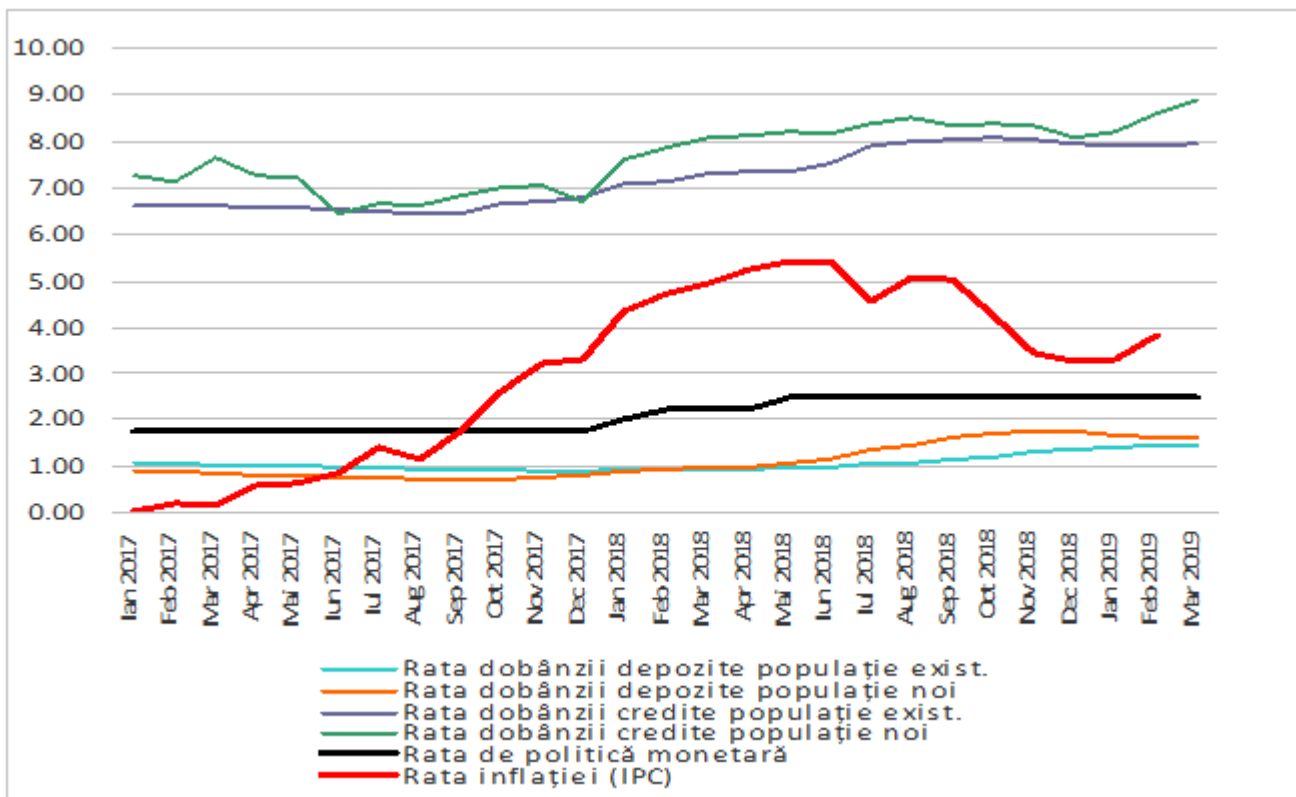
Industria bancară din România funcționează într-un mod aparte, favorizat de proveniența preponderent străină a capitalului, care îi permite finanțarea intra-firmă și un comportament selectiv pe piața autohtonă. Aici se înregistrează, de multă vreme, o marjă substanțială la creditele acordate sectorului privat.

În același timp, rata dobânzii la depozitele populației rămâne foarte jos și puternic real-negativă. Această situație, valabilă și pentru sectorul corporației, semnalează o concurență redusă, chiar inexistentă, în sectorul bancar din România și neluată în considerare de către autoritățile competente în domeniu - orice luare critică de poziție în sensul reducerii costului creditelor a fost contracarată prin invocarea dreptului de proprietate, ceea ce nu s-a întâmplat și în cazul erodării substanțiale a valorii reale a depozitelor.

Explicația probabilă este că băncile cu pondere pe piață nu acordă atenție resurselor din economisire interne și recurg la finanțarea intra-firmă, mult mai favorabilă optimizării fiscale și avantajoasă prin marjele practicate pe piață.

Atragerea economiilor populației către finanțarea cheltuielilor publice nu poate fi acuzată în mod rezonabil de provocarea evicțiunii și ar trebui utilizată pe scară mai largă, având și avantajul ce decurge din deținerea internă a unei părți din datoria publică.

Figura nr.4. Evoluția ratei dobânzii la depozite și credite pentru populație, în perioada ianuarie 2017 – martie 2019

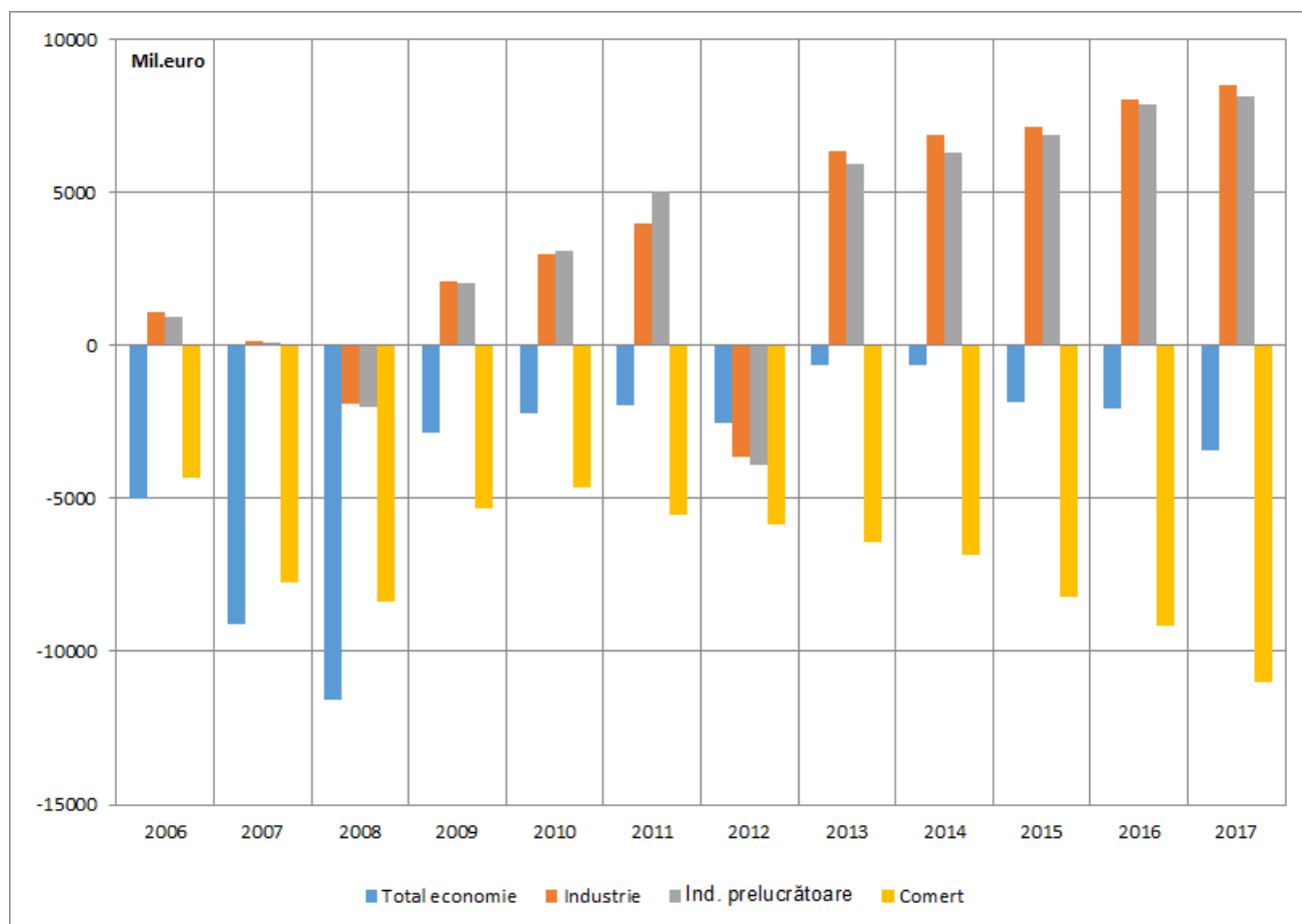
Sursa: Prelucarea autorilor după pe baza statisticilor lunare ale BNR

3. Investițiile străine directe constituie un motor important de consolidare a poziției României în fluxurile tehnologice și comerciale internaționale.

Totuși, orientarea activității acestora contribuie la accentuarea deficitului comercial, cu toate implicațiile acestuia asupra economiei în ansamblu(Fig.nr5).

Este de presupus ca stabilizarea economică și a forței de muncă să genereze resurse pentru orientarea ISD către domenii cu valoare adăugată ridicată și să conducă la potențarea eforturilor pentru menținerea echilibrului în parametrii necesari pentru îndeplinirea condițiilor convergenței nominale.

Figura nr.5. Dependența deficitului comercial al României de contribuția investițiilor străine directe(ISD) din industrie în perioada 2006 -2017

Dependența deficitului comercial al României de contribuția investițiilor străine directe(ISD) din industrie în perioada 2006 - 2017

An	Export		Import		Diferențe (sold)
	Mil eur	%/total economie/ramură	Mil eur	%/total economie/ramură	Mil eur
2006					
Total economie	18733,8	72,5	23767,9	58,6	-5034,1
Industrie total	16999,9	75,9	15895,8	76,3	+1104,1
Industrie prelucrătoare	15839,7	75,2	14914,6	76,3	+925,1
Comerț-a-r	1437,7	52,8	5788,8	42,7	-4351,1
Alte activități	296,2	41,8	2083,3	33,8	-1787,1
2007					
Total economie	20563,0	70,8	29675	59,2	-9112,0
Industrie total	18273,0	77,5	18111,0	78,2	162
Industrie prelucrătoare	17349,0	77,2	17252,0	78,2	97,0
Comerț-a-r	1876,0	62,7	9646,0	47,7	-7770
Alte activități	414,0	16,8	1918,0	28,5	-1504
2008					
Total economie	21126,6	73,0	32715,4	62,6	-11588,8
Industrie total	18560,2	83,4	20492,8	83,2	-1932,6
Industrie prelucrătoare	17165,3	83,1	19206,7	83,0	-2041,4
Comerț-a-r	1985,5	53,8	10358,3	48,8	-8372,8
Alte activități	580,9	19,3	1864,3	32,9	-1283,4
2009					
Total economie	19643,0	69,8	22525,0	60,1	-2882,0
Industrie total	17264,0	79,3	15155,0	76,5	2109,0
Industrie prelucrătoare	16440,0	79,7	14423,0	78,8	2017,0
Comerț-a-r	1827,0	51,7	6214,0	45,4	-5317,0
Alte activități	552,0	19,3	1156,0	29,0	-604,0
2010					
Total economie	25950,0	72,4	28181,0	62,5	-2231,0
Industrie total	22887,0	63,8	19923,0	44,2	2964,0
Industrie prelucrătoare	21934,0	61,2	18849,0	41,8	3085,0
Comerț-a-r	2495,0	7,0	7138,0	15,8	-4643,0
2011					
Total economie	31418,0	71,4	33358,0	62,6	-1940,0
Industrie total	27257,0	61,9	23262,0	43,6	3995,0
Industrie prelucrătoare	26135,0	59,3	21120,0	41,5	5015,0
Comerț-a-r	3338,0	7,6	8883,0	16,7	-5545,0
2012					
Total economie	30672,0	70,3	33197,0	62,6	-2525,0
Industrie total	26429,0	60,6	22799,0	43,0	-3630,0
Industrie prelucrătoare	25327,0	58,1	21412,0	40,3	-3915,0
Comerț-a-r	3546,0	8,1	9375,0	17,7	-5829,0
2013					
Total economie	33623,0	70,9	34292,0	64,5	-669,0
Industrie total	30162,0	63,6	23808,0	44,8	6354,0
Industrie prelucrătoare	28857,0	60,8	22911,0	43,1	5946,0
Comerț-a-r	3114,0	6,6	9525,0	17,9	-6411,0
2014					
Total economie	35585,0	70,9	36240,0	64,7	-655,0
Industrie total	32199,0	64,2	25331,0	45,2	6868,0
Industrie prelucrătoare	30999,0	61,8	24707,0	44,1	6292,0

An	Export		Import		Diferențe (sold)
	Mil eur	%/total economie/ ramură	Mil eur	%/total economie/ ramură	Mil eur
Comerț-a-r	2977,0	5,9	9836,0	17,6	-6859,0
2015					
Total economie	35982,0	69,4	37847,0	62,8	-1856,0
Industrie total	32535,0	62,8	25391,0	42,1	7144,0
Industrie prelucrătoare	31636,0	61,0	24784,0	41,1	6852,0
Comerț-a-r	2897,0	5,6	11093,0	18,4	-8196,0
2016					
Total economie	38135,0	74,0	40227,0	66,3	-2092,0
Industrie total	34506,0	66,9	26457,0	43,6	8049,0
Industrie prelucrătoare	33754,0	65,5	25892,0	42,7	7862,0
Comerț-a-r	3196,0	6,2	12367,0	20,4	-9171,0
Alte activități	22,0	0,1	126,0	0,2	-104,0
2017					
Total economie	43.755	73,4	47.193	66,0	- 3438,0
Industrie total	40.048	67,2	31.575	44,2	8.473,0
Industrie prelucrătoare	39.084	65,6	30.974	43,2	8110,0
Comerț-a-r	3.243	5,4	14.270	20,0	-11.027

Sursa: Date prelucrate pe baza rapoartelor BNR-Investiții străine directe în România, 2016-2018;

IV. Concluzii finale

1. Sustenabilitatea este un concept multidimensional și cuprinzător, implicând:

- **pe verticală**: indivizi, comunități, structuri politice, economice și asociative, naționale și multilaterale;
- **pe orizontală**: educația, cultura, activitățile economice - integrând protecția climatului și ciclicitatea, activitățile politice ș.a.

În planul mișcării de idei și al practicii sociale, se profilează acțiuni efective pentru un nou contract social și un nou cod etic al întreprinzătorului.

2. Politicile publice trebuie orientate spre acoperirea întregii sfere a sustenabilității, pentru identificarea și tratarea costurilor evitabile, dimensionarea costurilor și internalizarea acestora și pentru echilibrarea poverii ce revine subiecților decurgând din implementarea acestora.

3. În România se impun măsuri de politică economică pentru consolidarea economiei aflată încă în curs de reconstrucție, într-un context complicat marcat de dinamica a două procese – integrarea în Uniunea Europeană și captarea efectelor bivalente ale globalizării.

Ambele procese pun probleme în legătură cu redefinirea suveranității -*suveranitatea partajată*, corectarea efectelor concentrării (dictatul corporațiilor) și sprijinirea forțelor interne;

4. O creștere economică înaltă și susținută este considerată soluția pentru recuperarea echilibrelor afectate de măsuri de politică economică considerate neortodoxe. De altfel, orice măsură care atacă statu quo-ul este privită cu ostilitate, dar în procesul sui generis de negociere se ajunge la argumente care conciliază oponentii (ex. Măsurile inițiate de Administrația Trump în domeniul comerțului internațional au fost respinse ca o erezie, dar apoi s-a acceptat că îmbunătățirea regulilor OMC, OECD ar fi necesară).

Menținerea piețelor contestabile și revederea reglementărilor concurențiale în contextul geopolitic /geoeconomic actual pentru asigurarea beneficiului consumatorului în fața unor actori economici atotputernici.

5. Păstrarea rezervei în fața tabu-urilor doctrinare și intensificarea analizelor întemeiate pe baze de date extinse și relevante; redarea către specialiști a locului în comunicare în defavoarea comentatorilor/povestitorilor. După cum s-a văzut, sustenabilitatea impune și un minimum de consens.

Listă tabele :

Tabelul nr.1-Evoluția raportului privind transferul creșterii productivității asupra a salariului în SUA;

Tabelul nr.2-Taxele vamale asupra mărfurilor importate în China, UE și SUA în anul 2013;

Tabelul nr.3-Evoluția ocupării în industria manufacturieră în perioada 2000-2018, în țările UE;

Tabelul nr.4-Dinamica profitului brut realizat de firmele din România, în unele ramuri ale economiei reale în perioada 2007-2017 (2007 = 100%);

Tabelul nr.5-Ponderea capitalizării bursiere în PIB și a creditelor bancare pentru România, în perioada 2007-2018;

Tabelul nr.6-Evoluția ponderii firmelor care au capital total negativ, în totalul firmelor care au depus bilanț contabil anual din România, în perioada 2007 – 2017;

Tabelul nr.7-Cheltuielile gospodăriei pentru (1)alimente și băuturi nealcoolice (2) inclusiv băuturi alcoolice, în unele țări din noua Europă și media UE, în anul 2017;

Tabelul nr.8.-Dependența deficitului comercial al României de contribuția investițiilor străine directe(ISD) din industrie în perioada 2006 – 2017;

Listă figuri

Figura nr.1. Contribuția întreprinderii - investiție străină directă, la Exporturi (FOB)/Importuri (CIF), în România în perioada 2006-2016 (%);

Figura nr.2. Evoluția capitalizării bursiere în PIB și a intermedierei bancare în România, în perioada 2007-2018;

Figura nr.3. Evoluția ponderii firmelor care au capital total negativ, în totalul firmelor care au depus bilanț contabil anual din România, în perioada 2007 – 2017;

Figura nr.4. Evoluția ratei dobânzii la depozite și credite pentru populație, în perioada ianuarie 2017 – martie 2019

Figura nr.5. Dependența deficitului comercial al României de contribuția investițiilor străine directe(ISD) din industrie în perioada 2006 -2017;

Bibliografie:

1.Antoine Bouët -Chine, États-Unis, Europe : qui est la plus protectionniste ?

<https://www.ladocumentationfrancaise.fr/dossiers/d000572-mondialisation-et-commerce/chine-etats-unis-europe-qui-est-la-plus-protectionniste-par-antoine-bouet>

2. David Cayla- Comment l'euro a conduit la France dans l'impasse, Le figaro , 29/04/2019

3. James K. Galbraith- Capitalism's Great Reckoning, Project Syndicate, Apr 19, 2019, <https://www.warren.senate.gov/imo/media/doc/Accountable%20Capitalism%20Act%20One-Page.pdf>.

4.Harold James, Stories That Can't End Well, Project Syndicate, May 7, 2019).

5.Y. Pasqueux - What is Globalization? Paradoxes of the Economic and Political Substance of Markets, in The Paradoxes of Globalization, Palgrave Mc Milan, 2010, p. 11);

6. Raghuram G. Rajan - Why Capitalism Needs Populism, Project Syndicate, May 6, 2019).
7. Michael Spence - Tackling Non-Inclusive Growth - Sep 26, 2017
8. J. E. Stiglitz - Market Concentration Is Threatening the US Economy, Project Syndicate, Mar 11, 2019;
9. J. E. Stiglitz- The Econoy We Need, Project Syndicate,May 3, 2019.
10. *** American billionaires call for upgrades to capitalism, starting with higher tax on themselves-
https://www.cnbc.com/2019/04/08/american-billionaires-call-for-upgrades-to-capitalism-starting-with-higher-taxes-on-themselves.html?_source=facebook%7Cmain
- 11 *** Starea financiară a României-ed. 2019,manuscris CCFM

Dr. Constantin Marin

Centrul de Cercetări Financiare și Monetare „Victor Slăvescu”